۱

سؤنمز
«کریم مشروطه‌چی»

شئح مونجوغی

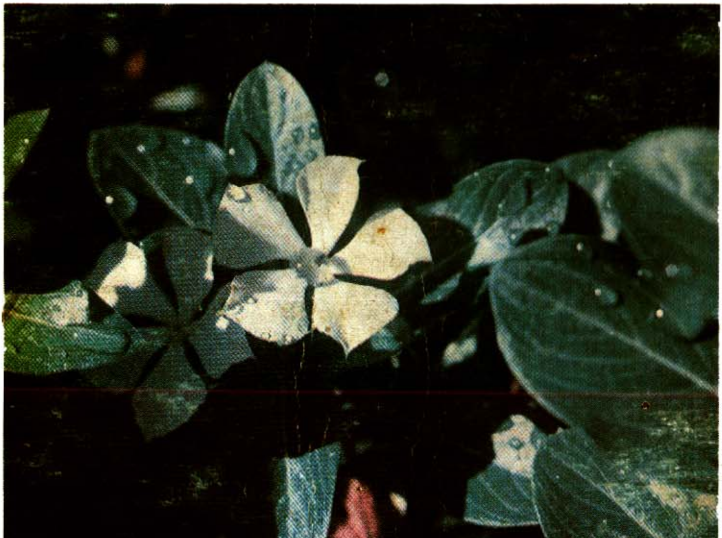

شئح مونجوغی

کریم مشروطه‌چی
« سؤنمز »

تبریز
۱۳۷۴

انتشارات ارک
فروشگاه مرکزی ـ تبریز : خیابان امام خمینی ، تلفن : ۵۴۲۶۹
فروشگاه شماره ۱ ـ تبریز : خیابان آیت ا... طالقانی ، تلفن : ۵۰۶۹۷

شئح مونجوغو
(شعرلر توپلوسو)
سؤنمز «کریم مشروطه‌چی»
چاپ : اوّل ۱۳۷۴
حروفچین : ابراهیم مشروطه‌چی
تیراژ : ۱۵۰۰ جلد
لیتوگرافی : روا تبریز ـ ۶۸۴۸۰ ـ ۶۸۵۶۱
چاپ : اندیشه
حق چاپ محفوظ

۲تومان

بیر نئچه اۆره‌ک سؤزو

بیر شهرین مدنیّت سه‌ویّه‌سی نه‌لرله اؤلچولرسه ، اوْنلارین باشلیجاسی اوْ شهرده دؤوری مطبوعات و نشر اوْلونان کتابلارین سایيسی ، و تیراژی‌دیر . ایراندا چاپ صنعتی‌نین اوْنجه تبریز شهرینده قورولماسینا رغماً ، آنادیلده یازیلان کتابلارین اکثری‌نین تهراندا چاپ اوْلونماسی تأسف دوْغورور . بونون فاجعه‌لی سببلرینی ، یۆز صحیفه‌لیک بیر دفترین مقدّمه‌سینده ، بۆتون فاکتلارلا برابر آراشدیرماق اوْلماز . مسأله‌نین ناشرلرله علاقه‌دار اوْلان جهتینی نظره آلاندا بوگۆنه کیمی آغیر شرایطده ، خصوصیله دیلیمیزه خوْر باخان پهلوی رژیمینده نشر اوْلونموش آنادیللی کتابلارین سایی ، ناشرلرین دیلیمیزه ، مدنیّتیمیزه نسبت گؤستردیگی فداکارلیغینی ثبوت ائدر .

لاکن حال حاضرده ، کاغیذین دفعه‌لرله باهالاشدیغی زماندا ، نشریاتیمیزین دایاندیریلماسی ، هر بیر مؤلّفی ، و کتاب اهلینی دۆشوندورور .

اوْخوجولارین معیّن درجه‌ده ماراق گؤستردیگی بیر کتابین تایپ ائتمه‌سی ، حروفچینلیگی ، رداکتی ، صفحه‌بندلیگی کیمی زحمتلی ایشلرینی لایقینجه گؤروب ، نئچه دئیه‌ر ، نارکیمی دانالاییب ناشرین آغزینا قوْیسان دا ، ناشر اوْنو یا اکراه‌ایله اوداجاق ، یا دا چیخاریب آتاجاقدیر ! دانیشسان دا ، اوْقدەر یئرلی - یاتاقلی دلیل - ثبوت گتیره‌جک‌کی جواب اوچون سؤزون اوْلمایاجاق .

دئییرم گؤره‌سن ایشه بو طرزده یاناشماغین سببی یالنیز باهالیق دیر ، یوْخسا اوْزوموز ده قصورسوز دگیلیک ؟

اوْن بیر ایل قاباق ، کاغیذین اوجوز وقتی ، الفبامیزا کۆچوروب تمیز تایپ ائدیب ، چاپا حاضیرلادیغیم درین مضمونلو بیر منظومه‌نی ، اوْنجه تهراندا تانیدیغیم ناشرلره تکلیف ائتدیم ، نشرینه ماراق گؤسترمه‌دیلر . تبریزده ارک نشریاتی نین مُدیری منظومه‌نی گؤرن کیمی الیمدن آلیب نشر ائتدی .

گئچن ایل بیر چوْخ عزیز اوْخوجولاریمین تشویقی‌ایله ناقابل شعرلریمی بیر نئچه کیچیک دفترده نشر ائتدیرمک اۆچون آییردیم ، تبریزده تمیز حروفچینلیک اوْلوندو . واقتیله تهراندا نشرینه مساعد نظر وئرن ناشرلر سوْنرا ، باهالیغا استناداً نشریندن عذر ایسته‌دیلر . عینی زماندا ، و عینی « آب و هوا » دا ، تبریزه سفریم اوْلدو . گئنه ده ارک نشریاتی‌نین قاباغیندان اوْترکن ، گئچیب حرمتلی مدیرینه سلام سؤیله‌ین کیمی :

ــ سلام ! خوْش گؤردوک ، نه واقت گلمیسن ، تزه چاپا حاضیرلانمیش نه‌یین وار ؟ ــ دئییب ، در حال آرتیردی : سیز گره‌ک آنادیللی کتابلاری تبریزده چاپ

ائتدیره‌سیز !

بئله‌جه ، سوْن گوْنو ، بیر ساعاتین عرضینده ، شهریمیزین عالیجناب و انسان‌پرور حکیمی ، مشترک شاعر دوستوموز دوْکتور مبیّن جنابلاری‌نین حضوری‌ایله ، هله‌لیک ایکی شعر دفتری‌نین نشری باره‌ده موافق قرارا گلیب ، یازیلاشدیق .

ارک نشریاتی‌نین مسأله‌یه بو قده‌ر مثبت یاناشماسی ، منده اوْمید دوْغوران تأثیر باغیشلادی . اوْ گوْنلر ، تبریزین بوْتون ساحه‌لرینی گزرکن ، حرمتلی و لیاقتلی استاندارین ، و چالیشقان شهردارین آردیجیل تلاشلاری‌ایله حیاتا گئچیریلن تزه ایشلری‌نین شاهدی اوْلونجا ، آلدیغیم مثبت تأثیرلر ، داها دا درینله‌شیر ، درینلشدیکجه ده گله‌جگه اوْمیدیم ، اینامیم آرتیردی .

گؤرونور یوْکسک آمال اوْچون ، مادّی امکانلاردان قاباق ، ایشه اینام ، مثبت باخیش ، و شرایطه اویغون تدبیرلر لازم دیر .

من ارک نشریاتی‌نین آرزوسویلا سسله‌شه‌رک ، اوْمید ائدیرم بیر ائله شرایط یاراناجاقدیر کی ، دیلیمیزده یازیلان کتابلارین چوْخو ، بلکه ده هامیسی تبریزده و آذربایجانین باشقا شهرلرینده چاپ اوْلاجاقدیر . من تبریزین دوْننکی توتغون چهره‌سینی سوْن سفریمده آچیق گؤردوم .

نئچه ایل بوندان اوّل ، باکی شهرینده بیر شعر کتابیمین چاپدان چیخماسینی ائشیدنده ، اولو تانرینی شاهد چکیرم کی ، سئوینجیمدن داها زیاده کدرلندیم . دوْشونوردوم ... آخی بیزیم کتابلاریمیز ، ایلک دفعه آنا یوردوموز تبریزده چاپ اوْلونمالی‌دیر ! (آنا) نین وارلیغی و نفس چکدیگی بیر تقدیرده (خالا) نین عهده‌سینه بیر تکلیف دوْشمز ! ـ دئییب‌لر [1]

☆ ☆ ☆ ☆

الینیزی اوْپن بو کیچیک دفتره ، آدیندان بللی اوْلدوغو کیمی ، بیر چوْخ قیصا و کیچیک شعرلریم داخل‌دیر . بو کیچیک شعرلر ، سیزین بؤیوک لطفونوزه ، و یوکسک استتیک ذوْقونوزا لایق اوْلماسا دا ، مؤلف طرفیندن سونولموش بیر یاشیل یارپاق کیمی قبول ائده‌جه‌گینیزه اینانیرام . آردینجا « چیخیش یوْلو آچان داغچی » و بیر نئچه شعردفتریمله گؤروشونوزه گله‌جه‌گم . گؤزله‌ییرسیزمی ؟

حرمتله : سؤنمز

---

۱) آنام تبریز منه گهواره‌ده سؤیلردی یاوریم بیل
سنین قالمیش اوْتایدا خاللی ـ تئللی بیر خالان واردیر
شهریار

ایچینده کی‌لر

مقدمه‌یئرینه ۶

اؤخودوم جناس ایندی

خزر ۹
اینام ۹
مقایسه ۱۰
طبیعت و بیز ۱۰
طبیعتده نظمه باخ ! ۱۱
وارلیغیم ۱۱
دؤست ، و یار ۱۲
اؤزه‌للیک ۱۲
باهار و آرزو ۱۳
یاسلی یاز ۱۳
آرزیلاریم ۱۴
اینجه‌لیک ۱۴
درده باخ ! ۱۵
منده‌سن ۱۵
قوربانینام ۱۶
آرزو ۱۶
نیازیم وار ۱۷
سئویرسن‌می ؟ ۱۷
باهار ایکن ۱۸
ار ـ آرواد ۱۸
حیرتده‌یم ۱۹
بو اؤولاقدا ۱۹
آیریلاندا ۲۰
ایلقار ۲۰
نفی ـ اثبات ۲۱
یاریسین ۲۱
طالع ۲۲
باری سؤیله ... ۲۲
یالواریش ۲۳
سیزی تانری ! ۲۳
نئیله‌میش کی ... ۲۴
توحید ۲۴
دعا ۲۵
فرصت ۲۵
اؤلوم‌لر ۲۶
انسان وار ... ۲۶
نارین در ۲۷
ادب ۲۸
نه قاناجاق ۲۸

یانماسام ، اریمه‌رم

جناس بایاتیلار ۳۱

اریمه‌سم ، یانمارام

بایاتیلار ۴۵

شئح مونجوغو ۵۰

بیر سیرّ وار ۵۱
بیر دردیم وار ۵۱
عشق آتشی ۵۲
وجدان ۵۲

بیرلیک ۵۳
غربتده ۵۳
ایثار ۵۴
اؤزومو ادراک ۵۴
اؤیوت ۵۵
آچیلمامیش سیرّ ۵۵
عوض ۵۶
حسرت ۵۶
معاذاللّه ۵۷
یانا ـ یانا ۵۷
الهام ۵۸
عؤمور دفتری ۵۸
گولوشلرین عؤمری ۵۹
آتام ۵۹
عدالت ۶۰
دئسم کی ... ۶۱
اوجالیقدا تواضع ۶۱
معناسیز حیات ۶۲
ایکی زیروه ۶۲
گؤز، و آیاق ۶۳
آتا و اولاد ۶۳
شرف یؤلو ۶۴
یاش و آرزو ۶۴
سرعت ۶۵
وحدت ۶۵
قؤرخو ۶۶
سئوینج ۶۶
کیمسه‌سیزلیک ۶۷
تنلیک (معادله) ۶۷
یالقیزلیقدا مونسیم ۶۸
یامان گون ۶۸
گل دئمه ... ۶۹
منلیگیم ۶۹
ای پاییز یاغیشی ! ۷۰
ایسته‌رم ۷۱
یاز منه ۷۲
اومید چیچه‌گی ۷۳
اوجالیق اؤلچوسو ۷۴
حقیقت‌گؤنشدیر ۷۵
دؤنن / بوگون / صاباح ۷۶
یار منی ۷۷
قؤیون دئییم ۷۸
ایستر ۷۹
تاپماجام وار ۸۰
آغلارام ۸۱
اؤره‌گین تظاهری ۸۴
نؤروز گلیر ۸۵
گؤوه‌نسیزلیک ۸۸
منسیزله‌میشم ۸۹
گؤلوشدو، گئتدی ۹۱
ریاضی گؤزویله ۹۳
اوتانج ۹۵
گؤره‌سن ۹۵
سؤز دئدیگین ۹۶

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدّمه یئرینه

رباعی

قیش قارشیدادیر، بیر یاناجاق آل قیش اۆچون
بیر چیمدیک ده حیاتا دوز سال قیش اۆچون
سؤز یازسان اگر، حقیقته خاطیر یاز
بیر کلمه ده سؤز یازما فقط، آلقیش اۆچون!

اوْخودوم جناس ایندی ...

خزر

دوْغما خزر ساحلینده باش آل ، گئت ،
اوّره گینی دوْلو وئرسن، بوْش آل ، گئت .
خزر سانکی بیر مهربان حکیم‌دیر ،
آچ قلبینی ،
دردینی دئ ،
بوْشال ، گئت !

اینام

دؤیوشده بیر قایدا وار کی ،
حکمونه ـ
هم بیز اینانمیشیق ، هم‌ده باشقالار .
ایسته‌سن کی ، ایمان قالا ، باش گئدر ،
حاضیر اوْلسان ایمان گئتسین، باش قالار .

مقایسه

گؤرن دئیه‌ر: پاییز منم ، یازدی یار.
عشقیمیزین یوردو آلینماز دیار.
وفا ائتدیم ،
محکوم اوْلدوم
دردە باخ:
حؤکمونو ده قلم آلدی ، یازدی یار!

طبیعت ، و بیز

اوْز ایشینده دؤنمزدی بو طبیعت
کیمه خوْش گلمه‌دی ،
خوْش گلدی ،
نئیلر!

بیزه ائله گلیر ،
باغدا چیچک‌لر
خوْش عطری‌لن بیزه «خوش‌گلدین!» ائلیر.

طبیعتده نظمه باخ!

بــو شـعورسوز طـبیعتده نـظمه بـاخ،
قیشدا: بوْران
یازدا: چیچک
یایدا: گوّل.
هر بیر ایشین اؤز وقتی، اؤز یئری وار
خئیره: تەلس
یاسدا: آغلا
توْیدا: گوّل!

وارلیغیم

دیلیم ـ دیلیم دوْغـرا قـیزیل آلمـانی،
وئر هر گلن یئسین اوْندان بیر دیـلیم.
اوّچ کـلمەدیر وارلیـغیمی بـیلدیرن:
بیر وطنیم،
بیر منلیگیم،
بیر دیلیم!

دۇست، و یار

اگــر بــیرگۆن اۆره‌گــیمی یــارالار،
شیمشک کیمی چاخار گیزلین یارالار.
گۇنول اۇدون،گور اۇلسا دا، دۇست آلار،
قــاداسینی دۇست آلامماز ، یــار آلار.

اۇزه‌للیک

بیزیم باغدا ، دۆرلو ــ دۆرلو گیلئی‌لر
گیلئی‌لری ، یالنیز ، گۆلدن گۆل ائیلر
آرزی گۆلو ، اوزون ایللر گۆل آچماز
آچاندا دا ، گل گۇر نئجه گۆل ائیلر!

باهار، و آرزو

شن باهاردیر ، چیچکلەنیب باغ ، چمن،
بار وئرەجک یارجی - یارین غؤنچەلر.
سن ایستەسن کـام آلاسـان بـاهاردان ،
دوْداغـینی نـازلی یـارین غـؤنچەلر!

یاسلی نوْروز

دئدیم : قلم ، نوْروز گلیر ، یـازسانا!
قلم دئدی : یاسلی یازدان نه یـازیم؟
قارانقوشلار یاز موْژدەسی وئـرەسه ده
یوْخدور منیم ، نه باهاریم ، نه یازیم!

آرزيلاسام

اؤز يئرينده،داش ياخشى بير شئى اوْلسا ،
هئچ بيركسى « باشى داشلى » گؤرمه‌ييم !
آرزيلاســـام يــاشلى گــؤرم اؤزونــو ،
ياشلى وقتده ، گؤزون ياشلى گؤرمه‌ييم !

اينجه‌ليک

ايـــنجه‌ليکدن دانــشيغيم بــيتمه‌ميش
ياريم دئدى چوْخ باغيشلا ، سؤزده‌سن!
ايـــنجه‌ليکده عيـــاريميز بـــير گـــلر
آمما نئجه ؟

عملده : من،

سؤزده : سن!

درده باغ!

گـؤزل یـازدیر ، بـاغلار گۆلور انسـانا
عطیر ساچیر سوسن ، سۆنبول ، یاسمن.
هامی ائللر شنلیکده‌دیر ،
دۆده باغ :
سحر - آخشام چاغریلیرام یاسه مـن!

منده سن

ازل گـۆندن سـنی دویـدوم اۇزومـده ،
اۆره‌گیمده ، دیله‌گیمده ، سـؤزومده .
منده ائله بوتاق آتدین ، بـۆی آتـدین
نهـایتده ، «سـن» اوْلدوم مـن اؤزوم ده !

قوربانینام!

الیم بۏشدور ، مندن قورو آه ایسته ،
گئجه ـ گۆندوز ، من آه چکیم آه اۆسته.
سن‌کی ، منی ، یئرسیز گؤیه گؤتوردون ،
یئره چالسان ، قوربانینام ، آهسته !

آرزو

عشقیمیزده غایه اینجه ، یۏل اینجه ،
گل ، بو یۏلدا بیر آن منله اۏل اینجه .
من قۏرخورام عؤمور گئچه ، گۆن گئچه ،
بو آرزوما حسرت قالام اۏلونجه .

نیازیم وار

نازنده قیز ، سن ائدنده ناز اینجه ،
طاقتیم یوْخ ، نازین ائیله آز اینجه .
بیلیرسن کی ، سن هر نه ناز ائیله‌سن ،
نیازیم وار سنین سوْنسوز نازینجه .

سئویرسن‌می ؟

اوْغلان ، منی هردن گلیب ، یاد ائله
سئویرسن‌می ، اوّزوک‌گؤندر ، آد ائله
بیرگوّن طالئع منی سندن آییرسا
قوْرخورام کی ، قسمت اوْلام یاد ائله .

باهار ایکن

آی قیز ، سنده قامت اینجه ، اوّز اینجه
هـانسی گوّلـده لطافت وار اوّزونـجه ؟
باهار ایکن گل باغچادان گوّل اوّز ، گئت
پاییز گلیب ، گوّلون عؤمرون اوّزونجه .

ار ـ آرواد

مـن تـبریـزم ، قـارداشیم اردبیل‌دی
اؤز قـدرینی آرواد دا ، ار ده بـیلدی
ار ، اؤزونـون کمـالینی قـادینـدا
قـادین دا ، اؤز قـدرینی ارده بـیلدی .

حیرتده‌یم

قوْرخورام کی ، بیر سؤز دئیه‌م ، یار گـوّله
من ، مَثَلده ، گـؤز کـیمی‌یم ، یـار : گـیله .
حــیرتده‌یم ، یــار بـاغریمدا یـاشارکن
اؤزوم نــئجه صیْغیشمنیشــام یـارگیله !

بو اوْولاقدا

مــنیم قـادام آغـیر اوْلدو داغ کـیمی ،
ائــله آغــیر اوْلدو ، یــار آلانمـادی .
بــو اوْولاقـدا یارالانـان چـوْخ اوْلدو ،
هــئچ‌کیم مــنیم کـیمی یـارالانمـادی .

آیریلاندا

مـن ، بـاهاردا ، سـانکی دۆلو بولودام ،
گۆل ـ چیچکلی گۆلوستاندا، اۆ، گۆل دی .
هر کـیمسه اؤز ذاتـین وئـره‌ر بـروزه ،
آیریلاندا ، من آغلادیم ، اۆ گۆلدی .

ایلقار

آی قیز ، سنین آغ یاناغین آل گؤروم ،
اۆره‌گینده نه حـیله ، نـه آل گـؤروم .
دئدین : بـاهار گـلسین آلیـم قـادانـی ،
باهار گلیب ، دۆز دئـمیمن ، آل گـؤروم !

نفی ـ اثبات

ایلقـارونـدا ثـابت قـالماق ایستـه‌سن،
قوْی بوگوْنون فدا اوْلسون یارین‌چوْن.
یـار یـوْلوندا، نـفی ائـدرکن اؤزونـو
اؤزلوگـونو اثبـات ائـله یـارین‌چوْن!

یاریسین

باغـا گیردین، در آلمـانین سـاری‌سین
یار آلمانی، وئر یار یئسین یـاریسین
دئینه کی، یار، ایسین یارین عشقینه
بلکه یـارین، یـارین کـیمی یـاریسین.

طالع

بیر گۆن اوْلار ، قارا گئدر ، آغ گلر
کیم بو یوْلا خسته گئدر ، ساغ گلر
من قاراگۆن ، آغ گۆنلره چیخاندا
وُرار ، قارا گۆزلریمه آغ گلر.

باری سؤیله

سن دانیشدین ، سؤزلرون جانا سیندی.
سوسدون ،
دئدیم : دانیش !
دئدین: بسیندی !
اۆره‌گیمده یاندیردیغین آلوْولا ــ
باری سؤیله : من نئیله‌ییم بس ایندی ؟

يالواريش

گۆلوستاندا غۇنچە لەلر ، گۆل لەلر ،
اۆزمە ! - دئيەر ، گۆل صيتقا يار ، گۆل لەلر .
بيزيم باغين تزە آچميش گۆللرين
مين - مين اۆزەر داغ قورشونلار ، گۆلّەلر .

سيزى تانرى !

بيزيم باغين تزە گۆلو ، شن گۆلو
معصوم گۆلو ، آزاد گۆلو ، شن گۆلو
سيزى تانرى ! ائلە يۆلوشدورمايين
واهـمەسيز ، آزادگۆلوشن گۆلو !

نئیله‌میش کی ...

سحر ، باغدا گؤل اؤسته نم چیلندی ،
آخشام اوْلدو ، یئرینه غـم چـیلندی .
مـعصوم چـیچک لچـه‌گـینی تـؤکنده ،
نئیله‌میش کی ، یؤز یئردن قمچیلندی ؟

توحید

مـغرور دایـان ، آلنـین آچـیق ، اؤزون آغ
تک آللاها اَیـیل ارکـیم ، آی ارکـیم !
اوْنــدان بــاشقا سـن بـیر کسـه اَیـیلمه
قارشیندا گؤر اَییلر کیم ، آی ارکـیم !

دعا

قـادر آلّـلاه ! وارلیـقدا هـرنه سنده
دیـلک مـنده ، درد مـنده ، آرزو مـنده
من ، تکلیکده سـندن هـئچنه اومما‌رام
آرزوســونو یـــئتیر هــر آرزومــنده !

فرصت

یاز اوْ قده‌ر گؤزه‌ل‌دیر کی ، دئیه‌رسن۔
هر بیر آغاج بیر آغدوْنلو گلین دی .
سؤز وئرمیشدین بیر گۆن باغا گلرسن،
گۆنلر کئچیر ، گله‌جکسن ، گل ایندی !

اؤلوملر

اؤلوم وار : مطلقا هرزادين سوْنو
بو سوْنسوز اؤلومه، من، «اؤلوم» دئديم
اؤلوم وار : اؤلمزليک کؤرپوسو کيمی
من اوْنا يالوارديم ، «من اؤلوم!» دئديم

انسان وار ...

انسان وار ، اؤزويله وطن گزديره‌ر
اوْنونلا اؤيونر وطنداشلاری.
انسان دا وارديرکی ، يوْل گئدن زمان
اوْنو لعنتله‌يه‌ر وطن داشلاری.

نارین در

یار باغیندا ، سنه قاش ـ گـؤز آتـان وار
گل بو باغین هئیواسـین در ، نـارین در
گؤرسن باغدا یؤرغون دۆشوب ، یاتان وار
آیـــاغینی آستـــا گـــؤتور ، نـــارین در

تـــمیز هـاوا ، بـارلی ـ گـۆللو گۆلوستـان
هاواسین اوُد ، گـۆلون ایـیله ، بـارین در
بیر ده ، هاچان یؤلون دۆشر بو باغدان ؟
بـــؤللو ـ ســـؤللو ، نـعمتیندن بـارین ، در

ادب

مـجلسلـرده چـوْخ بـیلسن ده ، آز دانـیش
اؤنـجه دوْشـون اؤز فکـرینی یـاز ، دانـیش
چوْخ دانیشدین،گؤردون بیر ایش چیخمادی
آز دانیش‌کی ، بلکه چـیخسین آزدان ایش ·

نه قاناجاق ؟

گوْنده مینلر عسکر اؤلر ، جان سیزلار
اوْره‌کـلرده لختـه‌لنمیش قـان سـیزلار
قـــارالچـــک آنـــالارین دردیـــنی —
نـه قـاناجاق قـاناجاقسیز قـانسیزلار ؟ !

یانماسام اریمەرم

سمـــا : دنــیــز ، آی : آدا
آدا دئـــییـــــر : آی اده
ســن یـئرده نـئیلهدیـن کـی
بۆیــــلانیـــرسـان آیــا دا ؟

بو چایـدا ، باشـدان ـ بـاشـا
سو دهیـهر داشـدان ـ داشـا
فـــیکیر قـــالار زای اوْلار ـ
کۆچمهسه بـاشـدان ، بـاشا

بــو قــاصـد هــاردان گــلیب
هـــانسی دیـــاردان گـــلیب
مکـــتوبــلاری ایـیله ، گـؤر
هـــانسیدی یـــاردان گـــلیب

داغلیق ، داغا یاراشار ،
داغی ، یارلا یار آشار .
تکلیک یاراشیق اوْلسا ،
تک آلّلاها یاراشار .

عزیزی‌یم ، باغدا نار ،
باغدا هئیوا ، باغدا نار ،
گوّله هرنه ظلم اوْلار ،
باغوان دانار ، باغ دانار .

بو باغدا بوّلبول آغلار ،
بوّلبول آغلار ، گوّل آغلار ،
اوّره‌ک کی ، قانا دؤندو ،
هرنه دئسن : گوّل ! آغلار .

بو داغلار ، ارن داغلار ،
اوزاغی گؤرن داغلار ،
« خوی » دا بیر ایگیت اؤلسه
یاسیندا « مرند » آغلار .

بو باغدا گیلایوْل‌لار ،
سارینیب گوّله یوْللار ،
عاشق ، گوّنده بیر چلنگ ،
هؤروب ، یارگیله یوْللار .

بو یوْللار ، باغلی یوْللار .
مئشه‌لی ، باغلی یوْللار .
بو یوْللاردان ، یار منه ،
هر آی بیر باغلی یوْللار .

یاز گله ، گۆله باغلار ،
سارینا گۆله باغلار .
شهیدین قبری اوْسته ،
سه‌پیلن گۆلاب آغلار .

باغا گل ، یاسمن در
یا گۆل در ، یا ، سمن در
اؤزون کنارا چکمه
یا اوْد اوْل ، یا سمندر !

داغلار هر ایل قار ایستر ،
یاغیش ایستر ، قار ایستر ،
داغلارینان یاریشماق ،
داغ کیمی ایلقار ایستر .

من عاشیق ، سازی گؤزلر ،
قارانقوش یازی گؤزلر ،
گؤزوم ، هر آی باشیندا ـ
سندن بیر یازی گؤزلر .

بو داغلار ، سینه داغلار
دانیشسا سنه داغلار
بیر محکمه قورولسا
دیلیمده سند آغلار!

بیلیر ائللر ، اوْبالار
گؤزه‌ل دئییب بابالار:
عقل‌ایلن آرواد آلان
ناباب آلماز ، باب آلار!

اومودون یاره باغلار
یار گلر ، یاره باغلار
یارالی جان وئرنده
چاغیرار: یارب! ، آغلار

بو باغلار ، دوْلو باغلار
قار یاغار ، یوْلو باغلار
شهید عسگر آناسی
زۆلفونو یوْلوب ، آغلار

بو ائللر سردار گؤزلر
سردار باشی ، دار گؤزلر
هر ایگیت بیر سرداردیر
گؤره‌بیلسه دار گؤزلر

مـن عـاشیق ، گـۆلدن آغـیر ،
بـاشاق یـۆنگول ، دن آغـیر .
یار اینجه ، اۆره‌ک اینجیک ،
سـؤز دئـمه گـۆلـدن آغـیر !

عسگـرم ، وطـن : دردیـم !
غـۇور ائـدیب بـیتن دردیـم .
مـن بـیر اکـینچی‌یم کـی ،
جان اکـدیم ، وطـن دردیـم .

چکـیلمـز قـوزو بـاغـدان ،
آییـرمـاز دۆزو ، داغـدان .
بـاغـدا آرزی قوْیمـادیم ،
دوْیمادیم ، دۆزو ، داغـدان .

دنـیزده آدایـام مـن ،
دایـم غوْغـادایـام مـن
مـندن خـئییر گـؤرمـه‌سن ،
مـنی قـوْو ! قـادایام مـن !

چکـیلـدی گـۆن چـمنـدن ،
گـۆلـو سـوْلغـون چـمنـدن .
ائـله بـیلـدی دارغـایام ،
گـیزلـندی غـؤنچه مـندن .

سـؤيلـه‌يين يـارا مـندن :
اوْخ سـندن ، يـارا مـندن .
گـل‌بيـر چيخـاق يـاريشـا ،
سئل سندن ، سـارا مـندن !

عـزيزيم ، آديـن ، سـانين،
پـارلاسين آديـن ، سـانين!
آلقيش دوْغرو عشقه كـي ،
ايش اوْنـون ، آد انسـانين!

بـو داغـلار مـرمـر دوْلـو ،
داش دوْلـو ، مرمـر دوْلـو ،
قادين وار ، مرده باش دير ،
كـيشي وار ، نـامرد اوْلو .

لبـۆنـده گـۆلـوش اينجـه ،
بوْى آتار ، گۆل ، ايشينجه ،
بير يوْل دا سن گۆل مـنه ـ
گـۆل منه گـۆلـوشـونجـه .

عاشيقيم ، چال ساز، اينجه ،
سازلا اوْخو سؤز ، اينجه .
سـازينى ائـله چـال كـى ،
جـانا سينسين سـؤزونجـه .

عاشیق ، سندن های گلسین
های گلسین ، هرای گلسین
هـرگـۆن هـایین گـلمه‌سـه
هـرهفتـه ، هـرآی گـلسین

عشـقین هـر زادی شـیرین،
درد آجی ، دادی شـیرین،
فرهاد هـاردا جـان قوْیـار؟
گـؤرسه هـاردادی شـیرین!

شاعـرسن ، اینجـی سـنـده
اینجـی ، بیـرینجـی سنـده
نـه‌یه خـاطـر یـازیـرسان؟
بیر سـؤیله ، ایـنجیسن ده!

کـۆلـکـده گـۆل اسـنده
گـۆلـرسن گـۆلـه سـن ده
وطـن! گـؤنلـوم آرزیـلار
آغلایـا ، گـۆله سـنده!

بـاغدا گـۆل دردی : مـنده
هامی گۆل دردی ، مـن ده
بـختـه‌وه‌ره دانـیش ، گـۆل
دردیـن دئ دردمـنـده!

من : دنیز ، آدا : گؤزلر .
دایم غوْغادا ، گؤزلر .
سن گئده‌لی ، گؤزلریم -
سنی دالغادا گؤزلر .

بو باغدان گیلاس آلدیم
گؤنول بیر گوّله سالدیم
گیلاسی گوّله قوْشدوم
یوْلدا یارگیله سالدیم

باغ نه اومار بئلداردان
ائل ده اومار ائلداردان
ائلدار ائل سئوه‌ن اوْلسا
قورتولار بو ائل داردان

قیلیج ووُرسام هاردا ، من
گؤزوم علمداردا ، من
محالدیر بیز اگیلک
اوْندا : علم ، داردا : من

سؤزونو اوّزده دئ ، سن
نه‌کی ، اوْیوّزده دئ ، سن
نامرد دؤنوب مرد اوْلماز
سن اوْنا یوّز ده دئسن !

بـاهـاردا یـای خـبری -
هئی گتیر ، یای خبری !
خـبرچـی ! جـبهه‌لـردن
آز گـتیر وای خـبـری !

آتـلیـلار آتـا مـینـدی
آتـلانـدی ، آتـا میندی
کـاش اوْلا اؤن صـیْرادا
ستّارخان آتـام ، ایـندی !

بو توْرپاق «شـیره‌مین» دی
وئـریمی بـیره - مین دی
کـیم‌کی ، حـقّه دایـاندی
ائـله‌بیـل شـیره مـینـدی

گوْلـورسن سـحر ، گـوْلـه ،
سـنه‌ده سـحـر گـوْلـه .
نـیه مـنه گـوْلمـورسن
گـوْلـورسنسه هـر گـوْلـه ؟

بـاغـا گـیـرن گـوْل دردی
گوْل ایپله‌دی ، گوْل دردی
هـره‌نـی بـیر درد ییخـار
بـوْلبـولـو ده گـوْل دردی

يۆلجولار باشسيز اوْلماز
دوْغرو يوْل داشسيز اوْلماز
قوْچ ايگيت دوْغرو يوْلدا
يارسيز ، يوْلداشسيز اوْلماز

عزيزيم ، ياخان قارا
باشين آغ ، ياخان قارا
ياخان ، قارا گؤرمه‌ييم
اى منه ياخان قارا

بو يوْللار ، داشلى يوْللار
چانقيللى ، داشلى يوْللار
يامان سئيره‌ک‌له‌شيبدير
يارلى - يوْلداشلى يوْللار

قوربان اوْلوم ساناز‌ا
ساناز قوْيماسا نازا
اوْره‌گيمده يئرون وار
سن قانع اوْلسان آزا [1]

---

۱ ـ باجيم نوه‌سى « ساناز » اوچون .

نـــازیـــکین بـــایـــاتینـــدان
دۆشـدو بـیر بـای آتـیندان
اوْخو ، عاشیغیم ، اوْخـو !
دوْیـــمورام بـــایـــاتینـــدان

گـل بـو بـاغـدا گـۆل ایـیله
یـاسمن در ، گـۆل ایـیلـه
آیـــین ـ شـاییـن اؤتـوشـــور
هـــر بـۆلبـول اؤز گـۆلـویله

ســاچین مــرمــر ســینــه‌ده
ســه‌ریـلیب تــر ســینــه‌ده
بیر باخدین ، جانیم آلدیـن
بـــاخـــایـدین تـرسینـه ده !

اوْخـــودوم جنـــاس ایندی
دئـــدیلر جـــانا ســـیندی
ســؤزده شـــیرینلیک اوْلسـا
سؤزون یوْخ ، جنـاسین‌دی

☆ ☆ ☆ ☆

اریمەسم یانمارام

من عاشق ، گؤزوم آغلار ،
دیلیمده سؤزوم آغلار .
درده ائله دؤزه‌رم ،
الیمدن دؤزوم آغلار .

بو یوللار ، بئله یوللار
باغلی‌دیر ائله ، یوللار
هاچان آچیلاجاقسیز
بیر گلین دیله ، یوللار !

بو یاهی هاردان گلیر ،
قورتولوب داردان گلیر ،
دیمدیگینده قیزیل گول
اومود کی ، یاردان گلیر.

بو داغلار داشدان اولماز ،
هر اوزوک قاشدان اولماز ،
آراز ، چوخ دا اویونمه !
قارداش ، قارداشدان اولماز !

عــزیـزیم ، نـه چینـده گـز ،
نــه چــینِ ـ مــاچینده گــز .
تانرینی آختــاریــرسان ؟
آرا ، اؤز ایـــچینـــده گـــز !

بـو بـاغـدا ، هـر ایلیکی بَیگ ،
هـر آیکی ، هـر ایلکی بَیگ ،
حــالیمی خـــبر آلســـان :
« دره خلوت ، توْلکی بَـیگ »

شــمعم ، حـقّی دانمــارام ،
اؤز ســرّیمی قــانمــارام .
یــانمــاســام ، اریــمه‌رم ،
اریــمه‌ســه‌م ، یــانمــارام .

اؤزو بــیتمیش چــالیِ‌یام ،
چــالیِ‌لارین کــالـیِ‌یــام .
مــنی یــئتیشــدیــره‌نین ،
عــؤمـور بـؤیـو قـولـویـام .

هــئــی دئــییــرسن بیِ‌کســم
آرخــاســیــزام ، بــیِ‌کســم
آز دئنه : بـیر کسـیم یـوْخ
دئ : من اؤزوم بیر کســم !

يـوْلـومـوز داغـا دۆشـدو ،
داغــدان اوْولاغـا دۆشـدو .
بــير اوفــاق اۆره‌گــيم وار ،
مـينلـرجـه داغـا تـۇش دو .

بــو بـاغـلار اۆزوم دوْلــو ،
ســينه‌ده ســؤزوم دوْلـــو ،
سئوين ، دۆشمنيم ، سئوين،
اليـم بوْش ، گؤزوم دوْلـو .

من عاشيق ، دم حسـرتی ،
سن ، گؤزون نـم حسـرتی .
ســن تــزه سئوينج ديـله ،
مــن بـايات غـم حسـرتی .

ســاوالانــدان يـئل اسـدی ،
يـئل ســهنــده تــلســدی ،
سـهنـد يـئلـدن نـه دويـدو ،
اۆره‌گی تئل ـ تـئل اسـدی .

من عاشيق ، وئر ساغليغی
آرزيــم دۆنيــا ســاغليغــی
مـــن ده وارام ! ـ دئــيــه‌رم
قوْيســا ديــل يــاساقليغی

بـو دریـادا نـه‌لـر وار ؟
نه‌لر یـۏخ ، یا نـه‌لر وار ؟
اۏزده چـۏر - چـۏپه باخما
تـکـده دۏردانـه‌لـر وار

بـو یۏللار ، ایشـیق یـۏللار
هـردن دۏلاشـیق یـۏلـلار
هـفتـه‌ده بـیر گـرایـلی
عـاشیغـا عـاشیق یـۏلـلار

بـو پـاییز ، اۏزه‌ل پـاییز
سۏوقـاتـی خـزل پـاییز
سـن آلّـلاه ! بـو گـۏللـرین
جـانینـی آز آل ، پـاییز !

نه ساغدوش منیم اۏلسـون
نه سۏلدوش منیم اۏلسـون
مـن سۏزومـدن گـئچمه‌رم
عـالم دۏشـمنیم اۏلسـون !

بـو کـۏچه ، بـیزیم کـۏچه
سـنده وار ایـزیم ، کـۏچه
دۏنیـا غـمی قـالانسـا
اوجـالمـاز بـیزیمکـی‌جه

شئح مونجوغی

گۆن گۆنـو قـوْوالار ، گـئجـه گـئجـه‌نی
سـاحلسیـز بـوْشلوقـدا اۆزه‌ر کـاینـات
اوْنـلاری ، آغ ـ قـارا میرواری‌لار تـک
تسـبئحـه ، آرابـیـر دۆزه‌ر کـاینـات
یارانسام گئجه بیر شـئح مـونجوغو تک
مـنیملـه حیـاتی بـزه‌ر کـاینـات
کـؤرپـه‌جـه گـۆل قـده‌ر آغـیرلیغیمـا
آغـیـر بـیـر مـنّتلـه دؤزه‌ر کـاینـات
بئشیگیم چیچک‌له ، سس‌سیز ـ سمیرسیز
پـیچیلداشمـاغیمی سئزه‌ر کـایـنـات
قیشقـانـار بـیـر آنـلیـق سعـادتـیـمه
کنـاردان دوْداغـیـن بـۆزه‌ر کـایـنـات
آداخـلیـم گـۆنشـله قـوْووُشـان کـیـمی
مـندن اؤز قـایغی‌سیـن اۆزه‌ر کـاینات
ازلــده فــخــریلن یــاراتــدیغیـنـدان
نـه‌دنسه ، بـئـله تـئـز بئزه‌ر کـاینـات
نهـایت ، یـئـتـنـده جـان دوْداغـیمـا
مـنی ، سـایمازیـانـا سۆزه‌ر کـاینـات
گینه ده خیالسیز ، قـایغی‌سیز ، غـمسیز
بـو انگـین بـوْشلـوقـدا گـزه‌ر کـاینـات

بیر سیرّ وار

من بولودام ،
اوْ ، تورپاقدیر ،
اوْرتادا ـ
بیر سیرّ وار ، من بیلسم ده ،
اوْ بیلمز .
منه دئییر : گوْل ! بس نیه آغلیسان ؟
بیلمیر کی ، من آغلاماسام ، اوْ گوْلمز !

بیر دردیم وار

بیر دردیم وار ، آغیر دردلر ایچینده ،
آغیرلیقدان ، اوْنو دای دا چکنمیر .
نئجه دئییم انسان بو یئر اوْزونده
جاناسینر بیر هارای دا چکنمیر .

عشق آتشی

باخدیم ، هرنه عشق اوْدونا دۆشن وار ،
اوْنـو دایـم غـم کـاروانـی ایـزله‌ییر .
عبث دئییل هرگۆن ، سحر ، چمنده ـ
گۆل ، بۆلبولو گؤزویـاشلی گـؤزله‌ییر .

وجدان

عـبث یـئره قـارا ، قـارا یـاخیرسان ،
قار ، قـارداشـیم ! آغـلیغی‌نی ایـتیرمز .
وجدان وار کی ، باشدان‌باشا لکه‌دیر ،
وجدان دا وار ، قار تک لکه گؤتورمز .

بیرلیک

هــر قــئیچی‌نین قــاداغــینی آچــاندا ،
آیـریلیقدا ، تـیپه‌لری کـوٚت گـؤردوم .
کؤچن قوشلار ، دسته ـ دسته اوچاندا ،
اوْنلارین دا ان آزینی جوٚت گـؤردوم .

غربتده[*]

قــولاقلیغی حکــیم قــوْیدو قــلبیمه ،
مــنه دئـســین نــه‌دن دئــییر اوٚره‌گـیم .
زحمت چکمه ! ـ دئدیم اؤزوم بیلیرم ؛
وطن ! ـ دئییر ، وطن ! ـ دئــییر اوٚره‌گـیم .

ایثار

آدام وار کی ، جان ائشیتسه ، جان دئـیه‌ر
آدام دا وار ، جان دئیه‌ر ، جان ائشیتسین.
ایثار ائده‌ر هرکیمسه کی ، جان دئیه‌ر
ایستر یاخشی ، ایستر یـامان ائشـیتسین!

اؤزومو ادراک

یاشام ـ دئییب ، سوآل وئردیم زاهده
دۆشونمه‌دن ، لاغا قـوْیـدو سـؤزومـو
اوْ ، یاشادی اؤیوت وئرسین اؤزگـه‌یه
مـن یـاشادیم درک ائـلـه‌ییم اؤزومـو

اؤیوت

اوْزده نئجه قاش یئری وار، گؤز یئری
هر سؤزون ده اؤز وقتی وار، اؤز یئری.
ســؤزو سـؤیله اؤز وقـتینده، یـئرینده
سـوْنـرالارا قـوْیما قـالا سـؤز یـئری!

آچیلمامیش سرّ

بوْلبـول گوْلـه، گوْل بوْلبـولـه آداخلی
دئمک اوْلماز: اوْ حقسیزدیر، بو حقلی
بو، خـلقتین بـیر آچیلمـاز سـرّی‌دیـر
بـو وادی‌ده کـیمین کـیمه نـه دخـلی!

عوض

دۆستلوغوندا بوتۇو یاشا ، تـام یـاشا ،
قۆی بۇلمه‌سین شبهه سنی ، شک سنی !
یاخشی گۆنده ، آرخا دورسان یۆلداشـا ،
یامان گۆنده ، یۆلداش قۆیماز تک سنی !

حسرت

یـاندیرارســا گـۆلو بـۆلبول حســرتی ،
بـۆلبولو ده یـاندیرار گـۆل حسـرتی ·
هره ووُرغون بیر عشقه ، بیر سئوگی‌یه
من : بیر وطن ، بیر آنـادیل حسـرتی !

معاذاللّه !

یئتن «اؤلوم حاقدیر! » دئدی، سؤووُشدو -
هر زمان کی ، گؤیدن بیر اولدوز آخدی .
یاسلی ، آستا، اؤز - اؤزوندن سؤروشدو :
معـاذاللّه ! حیـات مگـر نـاحاقدی ؟

یانا - یانا

سؤروشسالار جوانلیغی سؤوارکن -
قوجالیقلا نئیله‌ییرسن ، سن ، ایندی ؟
جـوانـلیقدا یـاشایارکن یـاناردیم ،
یـانا - یـانا یـاشاییرام من ، ایـندی !

الهام

دئ نه قدەر من يالواريم ، ياخاريم
الهامی‌مين تئللی سازين چالينجا ؟
بلكه الهام ، منيم كؤلگەم كيمين دير ،
اوْ ، قاچاجاق من قاچديقجا دالينجا .

عؤمور دفتری

باخ عؤمرومون دفترينه گوٚل قدەر ،
گؤر اوْلوب كی ، اوٚزوم گوٚله گوٚل قدەر !
باشدان ـ باشا گؤزياشيلن يازميشام ،
آرا ـ صيرا گوٚلسم ده : ويرگول قدەر !

گۆلوشلرین عؤمری

احــوالیـمی تئز - تئز خـبر آلینجـا ،
بـاشیم آلتـدا باخ ایسـلانمیش بـالینجا .
سـانما مـۆدام آغلایـارام ، گـۆلمەرم ،
گۆلەرم ده ، آنجاق کیرپیک چالینجا !

آتام

منیم آتـام قوْجـا ، آغسـاقـقال کـیشی
عؤمور بوْیو بیر خـیْردا بـاقـقال کـیشی
باقـقال نەدیر ؟ ـ
معناسینی سوْروشدوم
دئدی : یعنی ال ووُرما ،
باخ ،
قال ،
کیشی !

عدالت

بو یۆلسوزلار هئچ ده ظالیم دئییل‌لر ،
گئیدیریرلر ـ اگر بیر گۆن سـۆیورلار.
بیر گـۆن بـاشدان گـؤتورسه‌لر بؤرکومو ،
اۏ بیرسی گۆن بـاشیما بـؤرک قـۆیورلار !

دئسم کی ...

دۆنیـــانین بـــو سـایسیز نـعمتلریندن
دئسم کی : هانکیسی کاش منیم اوْلا ،
دئیه‌رم : مین نـادان دوْسـتون یـئرینه ـ
بـیر نـفر عـاغیللی دۆشـمنیم اوْلا !

اوجالیقدا تواضع

داغلارین دؤشوندن آخان سویـا بـاخ ،
اوْ ، سانکی زیـروه‌نین آلیـن تـری‌دیر .
اؤزونـو اؤزگـه‌دن یـۆکسک گـؤرن داغ
اوتانیر ، تر تؤکور اوْ ، گـیلدیر ـ گـیلدیر .

معناسیز حیات

نه یۆلدان اثر وار ، نه زیروه‌دن ایز
غایه‌سیز ، ایناممسیز داغلار آشاریق .
دئمیرم جهاندا یاشاماریق بیز
یاشاریق ، بیلمه‌ریک نه‌یه یاشاریق .

ایکی زیروه

غریبه حالیم‌وار منیم بو سحر ،
چتینیم نه جۆره دئمه‌گینده‌دیر :
آیاغیم زیروه‌نین باشیندا گزه‌ر ،
اللریم زیروه‌نین اته‌گینده‌دیر ! [۱]

---

۱) عالیم دۆستوم دۆکتور عباسعلی رضائی‌ایله تۆچال داغیندا ...

گؤز و آیاق

سنی سارسیتماسین یؤرولوب ، قالان ،
یاریمچیق یۆکسه‌لیش سنه درد اوْلار .
زیــروه‌لر عشـقیلن جـان آتـان زمـان ،
گـؤز نـامرد اوْلورسـا ، آیـاق مـرد اوْلار .

آتا و اوْلاد

گــــۆنشین بوْینونــــا اولدوزلار بــزه‌ک
اگرچی گۆنشدن ، یئر ، ایشیق آلیـر .
آتــــا اوْلادینــــا الهــــام وئــــرسه ده
اؤزو ده اوْنــلاردان یــاراشــیق آلیــر .

شرف یوْلو

متضـــادّ اوْلســا مــحبّت ، نــفرت
بــیر دمــیریوْلونون ایکــی قــوْلودور .
اوْنــلاری یئرینده اوْتورتسان،البت ـ
سنین گئتدیگین یوْل ، شرف یــوْلدور .

یاش و آرزو

باخیرام ، هر سحر ، هر آخشام چاغی
اوپ ـ اوزون اوزانــبر کــؤلگه‌لریمیز .
ان جــوان ، ان قوْجــا یــاشلاریمیزدا
اوزون آرزولارلا یــاشاییریق بــیز .

زیروه‌یه چیخیریق ، بیز ، قاریش ـ قاریش
نه قده‌ر تؤیشویور ، تر تؤکوروک بیز .
آیـاق کــی ، بـۆدره‌دی اوجـالیقلاردا
بیر آنین ایچینده یـوْخدو بـیزدن ایـز .

وحدت

کؤوره‌لیب ، دئمه کی : اوزون گـئجه‌نی ـ
بـاشینی یـاسدیغا آتـمیشدین مـنسیز !
دئدین : قلبیمده‌سن !
دوْغرو دئمیشسن ،
دئیه‌بیلمه سن کی ، یاتمیشدین منسیز .

قوْرخو

داشی چال بوللورا،
بوللوری داشا
هر ایکی حالدا دا بوللور صیناجاق.
عاغیللی، نادانلا باش ـ باشا قوْیمور
اوْ، بلکه بو یوْلدا بیلیر صیناجاق!

سئوینج

دئدی: یئر کوْره‌سی آلت ـ اوْست اوْلاجاق!
بو موْدهیش خبره «خیر اوْلسون» دئدیک.
بیز کی، گوْن گؤرمه‌دیک بو یئر اوْزونده
آلتیندا بلکه بیر نفس چکه‌ایدیک!

کیمسه‌سیزلیک

قوپ ـ قورو صحرادیر ، اوْتسوز ، علف‌سیز
بیر اوُمود دوْغورموز مین « بلکه »م منیم .
گـوّن دؤیـور بـاشیما ، بـئینیم قـوْوروُلور
دادیمـا یـئتیشمیر اوُز کـؤلگه‌م مـنیم .

تنلیک (معادله)

بـیر ثـابت رقـم‌دیر عـؤمرون گـوّنلری
جای کیمی ، دؤنمه‌دن ، مـوّدام آخـیرام .
بـیر گـوّن آرتـیرانـدا گـئچن گـوّنلره
گـلن گـوّنلریمدن بـیرین چـیخیرام .

يالقيزليقدا مونسيم

يالقيزليق !
نه يامان ، دهشتلى بير سۇز !
بير عۇمور افسانه ساندیم بو سۇزو .
عشق اوْلسون بختیمه !
یالقیزلا یاندان -
منه مونیس اوْلوب یالقیزلیق اۇزو !

یامان گون

ایشه باخ !
دۆننکی داغلار قارتالی
بیر آدام بوْیونجا اوچانمیر بوْگون .
خلق اوْچون مین دۆیون آچان بارماغی
اۇزویچون بیر دۆیون آچانمیر بوگۆن !

گل دئمه ...

گل دئمه: قایغی‌سیز-غمسیزدی شاعر!
منده، میدان اوْخور گئجه گۆندوزه.
دردلریم اوْ قدەر درینده‌دیر کی،
نه قدەر چابالیر، چیخامیر اۆزه.

منلیگیم

دۆنیانین خوْشبختلر خوْشبختی سنسه
دئمه‌رم: کاش اوْلام سنین یئرینه.
من اگر سن اوْلسام،
اوْندا سۆیله: من-
نه قوْیوم منده‌کی «من» ین یئرینه؟

ای پاییز یاغیشی

بــو پــاییز چــیچکلی بــاهاردان گــؤزل
شــهریمیز گــۆوه نــیر «گــۆلوستــانی» لن.
دۆننکی تر یــارپاق، بــو گــۆنکی خــزل
یــویونور یــاغیشین گــوُر افشــانی‌لن.

یــاغیش جــان چــیله‌ییر چــؤله، چــمنه
روح وئــریر ســۆنونجو چــیچکلره ده.
ای پـــاییز یـــاغیشی، نـــه اوْلار ســـنه
چـــیله‌سن بـــو یـــانار اوْره‌کـــلره ده!

ایسته‌رم

اۆگـۆن کـی ، هـرنه‌یی آتمـاق ایسـته‌رم
تک آنـــاوطنی توتمـــاق ایســـته‌رم

تۆرپـــاغیم یـــوردومون امـــانتی‌دیر
حق کیمین، حـقدارا چـاتماق ایسـته‌رم

آخـارام ایشـیق‌سیز بـیر اولدوز کـیمی
چـیـْخدیغیم اۆفـوقده بـاتماق ایسـته‌رم

مـن سـنین قـۆینوندا گـۇزومو آچـدیم
سـنین قـۆینوندا دا یـاتماق ایسـته‌رم

یاز منه

قیش کۆته‌لیب آغ یئل کوش ـ کوش کوشولدار
ارگـین بـوزلار ، المـاس کـیمی ایشـیلدار
سـیملرده ، یـئل ایـلان کـیمی فـیشیلدار
تـئل ووُرار کـی : قوْنـاق گـلیر یـاز مـنه

بـنؤشه‌لر ، اوٚچـده ـ بـیر زوغ آتـیبدی
بـوٚلبول ، گـوٚلون وصـالینا چـاتیبدی
بـورنوم ، مـنی تـینگ ـ توْوا تـوتوبدی :
یـازین عـطری ، نـه‌دن گـلیر آز مـنه ؟

زمـاندیرکی ، سـاز بـیزلردن کـوٚسوبدی
گـؤره‌سن کـیم سـازی داردان آسـیبدی
وفالی‌یام ، گـؤرسم کـی ، سـاز سـوسوبدی
من اوْخورام ، قولاق وئـرسین سـاز مـنه !

اۆمید چیچه‌گی

پــاییز آخشــامی‌نین دریــن معنــاسی
بولود تک تـوتولموش اۆره‌کـلرده‌دیر .
فـصیللر اؤتـدوکجه ، انتظـار گـؤزوم
چــاتمامیش آرزیـلار ، دیـلک‌لرده‌دیر .

هــر یـئری گـزیرسن ، هـارا بـاخیرسان
سارالمیش یارپاقدیر ، قورو خـزل‌دیر .
آچــیق اۆره‌کــلره ، شــاد گـؤنوللره
قوپ - قورو خزل ده تردیر ، گـؤزه‌لدیر .

ای اوُلو طـبیعت ، ای بـؤیوک تـانری !
اؤلوشگت گۆللری ، تۆک، یـارپاقلاری !
وئریرسن ، وئر منه شاختانی ، قـاری
اۆمید چیچه‌گیمی سۆلدورمـا بـاری !

اوجالیق اؤلچوسو

درەنین درینی ، داغین اوجاسی
بیری ، دیگری‌نین عینی معناسی !

زیروەدن باخاندا درەیە ساری
دئییریک : نە قدەر درین‌دیر درە !
درەدن باخاندا زیروەیە ساری
دئییریک : نە قدەر اوجادیر زیروە !

اؤلچندە بیری‌نین اوجالیغینی
نە باخ کیملیگینە ، نە منلیگینە .
اونوت گنجلیگی‌نی ، قوْجالیغی‌نی
جوم اوْنون فکری‌نین درینلیگینە !

حقیقت گۆنش‌دیر

گۆنش ، بولود آلتدا ، گئنه گۆنش‌دیر
گۇزلره گۇرونسه ، گۇرونمه‌سه ده .
یۆز ده گیرده‌له‌سن ، کۇمور قارادیر
آغ کۆرکه بۆرونسه ، بۆرونمه‌سه ده .

غربته سالمايين آتالار سۇزون
بۆغازا سۆرتمزلر هر قوربان گۇزون
حقیقت گۆنش‌دیر ، گۇسته‌ره‌ر اۇزون
آز زمان گۇرونسه ، گۇرونمه‌سه ده .

دۆنن، بوگۆن، صاباح

توْرپـاغا، دۆنـن، بیر تـوْخوم آتدیلار
اوْ، تـاپدی یـئرده اؤز بـئشیگی‌نی ده.
مهربـان طـبیعت، زحـمتکش انسـان
چکـدیلر تـوْخومون کـئشیگی‌نی ده.

های ـ هرای قوْپموشدو بوگۆن زمی‌ده
یام ـ یاشیل تارلادا شادلیق جوْشوردو.
سئهره‌لر، بـو گـۆنکی سـۆنبوللر اوْسـته
صاباحکی دن اوْچون نغمه قوْشوردو.[۱]

---

۱) گیلانلی «شیون» دن متأثردیر.

یار منی

من بیر داغـام ، فرهـاد مـنی قـازانمـاز
طالعه باخ ! توْرپاق ساندی یار مـنی .
گـؤردو قـلم ، یـاریلماسا ، یـازانمـاز
باغریم دئدی آل بیچاغی ، یار منی !

بیر اولدوزام ، جیزیغمدان چیخمـارام
دوْشـونمه‌دن ، هـر اوْفـوقده آخمـارام
دئمیرم کی ، یوْخسوللوقدان قوْرخمارام
قوْرخارام کی ، یوْخسوللاتسین وار منی !

قـلم اوْلســام ، هــر بـیر الده یـازمارام
یـــازار ایکـــن ، اوْز یـوْلومو آزمــارام
یازدیغیمی ، باش دا وئرسم ، پوْزمارام
سارسیدانماز ، نه قورشون ، نه دار منی !

قوْیون دئییم ...

قوْیون دئییم نییه «منصور» ی چکدیلر داره
اوْ ، حقّی ، بیر اوجا یئردن آراماق ایستردی

گؤروب یاتاقدا یاراشماز قوْووشسا دلداره
اوُلو مقامینا یارین ، یاراماق ایستردی

شماتت ائیله‌مه‌سینلر ، نه اوْنا ، نه یاره
دارین دیبینده ده زوّلفون داراماق ایستردی

آغ اوّزله قارشیلادی داری ، اوْل ساچی‌قار،
قارا اوّره‌کلری بلکه قاراماق ایستردی

ایستر

یـــارانـــیشـــیم بـــوراخیلســـا اؤزومـــه
آی اؤلمارام ، اؤ ، گۆنشدن پای ایستر .
گۆنش اؤللام ، ائـل قیزینـار کـؤزومه
ایشیغیمدان اولدوز ایستر ، آی ایستر .

گئجه اؤلمام ، اؤ قان ایچن قـوشی‌لن
گۆندوز اؤلمام ، بـو یکـنسق ایشـی‌لن
ایل اؤللام کی ، قار ـ کۆلک‌لی قیشی‌لن
گـۆللو بـاهار ، بـرکتلی یـای ایسـتر .

شیمشک اؤلمام ، چاخان کیمی ، سؤنر اؤ
ایلک آددیمدا ، اؤز یؤلوندان دؤنـر اؤ
وجدان اؤللام ، من سوسـاندا ، دیـنر اؤ
هارای چکیب ، اؤ دا مندن های ایستر .

تاپماجام وار...

تاپماجام وار، دئییم بلکه تاپاسان:
ـ اوْ نه‌دیر کی، قیشی سوسار، یاز دینر؟
ـ *طبیعت دیر!*
ـ بونو بیلدین! دئ گؤره‌ک:
انسان نه وقت چوْخ دوْشونر، آز دینر؟
ـ *اوْ زمان کی، اؤز دردینی دئینده*
سؤز دیلینده عاجز قالار، ساز دینر.
ـ بلکه سازی صیندیردیلار؟
ـ *اوْ زمان،*
معنا دوْلو باخیش دینر، گؤز دینر!
ـ اوْخ ووُرسالار، گؤز کوْر اوْلسا؟
ـ *اوْندا دا،*
جیٖغیرلاردا *گؤزدن قالان ایز دینر.*
ـ جیٖغیرلاردا کاروان ایزی ایترسه؟
ـ *باخ! آردیجا حسرت دوْلو توْز دینر.*
ـ توْز کی، لال دیر، نئجه دینر؟
ـ *ائله کی،*
فیرچا دینر، نغمه دینر، سؤز دینر!
ـ بلکه بونلار هئچ دینمه‌دی، گئجیکدی؟
ـ *اوْ زمان دا سکوت دینر، تئز دینر!*
ـ اگر سکوت، دوْز دئمه‌سه، یانیلسا
ـ *اوْندادیر کی، هارای دینر، دوْز دینر!*

آغلارام

(۱)

الیم گلمیر کاغیذ یازیم یاریم‌چۆن
اۏنا کاغیذ یازا ـ یازا آغلارام .
بیردن ـ بیره سؤنن آرزیلاریم‌چۆن
اؤزوم مزار قازا ـ قازا آغلارام .

کیم گؤروب کی ، من، اؤزومدن بۏی دئییم ؟
صئینامامیش ، هر شنلیگه تۏی دئییم ؟
« اورمو گؤلو » نه‌دن شۏردور ؟ قۏی دئییم :
من اۏ گؤلده اۆزه ـ اۆزه آغلارام .

(٢)

غـــملی گـــؤنلوم بـــولود کـیمی دوْلانـــدا
شـــاققیلدایـــیب ، شـــاخا ـ شـــاخا آغـــلارام .
آرزی گـــوّلوم ســـوسوزوندان ســـوْلاندا
بـــولاق اوْلوب ، آخـــا ـ آخـــا آغـــلارام .

عـــؤمور گـــئچدی بـــیر قیصّـاجا دمکـــیمی
غـــئیب اوْلونـــدو گـوّل اوّســـته شـبنم کـــیمی
سحر ، عؤمری بـاشاچاتمیش شـمع کـیمی ـ
یـــانا ـ یـــانا ، یـــاخا ـ یـــاخا آغـــلارام .

بـــاهار گـــلیب ، اســـر اوّمـــید کـــوّله‌گـــی
گـــؤنلوم کـــیمی ، تـــیتره‌ر گـــوّلون لچـــه‌گـــی
اوزاقـــلاردان ، بـــیرجـــه اؤپـــوش چـــیچه‌گـــی ـ
یـــاخانیزا تـــاخا ـ تـــاخا آغـــلارام .

داغ اوْلســـا دا ، صـــبریم بـــوّتون تـــالاندی
اوّره‌ک ســـوسدو ، بیچـــاق بـــنده دایـــاندی
هـــجران یـــوْلو ، اوزون ـ اوزون اوزانـــدی
هـــئی بـــو یـــوْلا بـــاخا ـ بـــاخا آغـــلارام .

(۳)

سن ، غربتده ، منسیز دئییب ، گؤلنده
من ، وطنده گیله ـ گیله آغلارام .
سندن منه هردن کاغیذ گلنده
ایشه بیر باخ ! گؤله ـ گؤله آغلارام .

گؤزیاشلاریم هر بیریسی بیر اینجی
بوللورولوقدا ، صافلیقدا ، ان بیرینجی
آیدان ـ ایلدن قسمت اوْلان سئوینجی ـ
آنجاق ، سنله بؤله ـ بؤله آغلارام .

« صابر » دئیه‌ر : جؤومرد ایگیت آغلاماز
آغلایانا اومود تئلین باغلاماز
گؤز آغلاسا ، اۆره‌ک جوْشوب ، چاغلاماز
ائله بونو بیله ـ بیله آغلارام !

☆ ☆ ☆ ☆

اوٚره‌گین تظاهری

اوٚره‌کدن گوٚله‌نین گؤزو ده گوٚلر
اؤزگه‌نی گوٚلدوره‌ر ، اؤزو ده گوٚلر
اوْخوسا نغمه‌سی ، دانیشسا سسی
یازارسا ، یازدیغی سؤزو ده گوٚلر.

اوٚره‌گی آغلایان گؤزو ده آغلار
اؤزگه‌نی آغلادار ، اؤزو ده آغلار
اوْخوسا ، نغمه‌سی ، دانیشسا ، سسی
یازارسا ، یازدیغی سؤزو ده آغلار.

نۆروز گلیر ...

(۱)

نـۆروز گـلیر ، تۆرپـاق ، تـزه نـفسله
آغزین آچیب ،گؤیدن یاغیش گؤزله‌ییر .
هریئرده بیر اینجیک ،کۆسگون گؤنول وار
سندن : باریش ، مندن : باریش گؤزله‌ییر !

ای ، ثروتی ، واری آشـیب ـ داشـانلار !
بـیر ـ بـیریله ، ییغمـاقدا ، بـاغلاشانلار !
یۆخسوللوقدان غم نغمه سی قوشانلارِ ـ
احساندا دا سیزدن یـاریش گـؤزله‌ییر !

(۲)

نۆروز گلیر ، چیچکلنمیش باغ ، چمن
اۆره‌کلری لطافته چاغیریر .
هر یئرده بیر آتیلمیش وار ، خسته وار
سنی ، منی عیادته چاغیریر .

نۆروز گلیر ، چایلار آشیب ـ داشارکن
چای ـ چمنده ، قوشلار قاقّیلداشارکن
گئجه ـ گۆندوز ، مطلق ، تارازلاشارکن
انسانلاری عدالته چاغیریر .

(۳)

نۆروز گلیر ، بیزیم کیمی ، دنیز ده ـ
یئر ـ یوردونو ، تکلی ـ دیبلی سۆپورور .
بو ناتمیز انسانلارین الیندن ـ
غضبله‌نیب ، آغزی یامان کؤپورور .

ای ، دنیزین دایم کئفین چکنلر
بالیق توتوب ، یئرینه تورپ اکنلر !
سۆنرا ، اۆنا هئی زیر ـ زیبیل تؤکنلر !
دنیز ، سیزین اۆزونوزه تۆپورور !

گۆوەنسیزلیک

(رباعی)

هـر یـئرده سـوآل آچـیرسینیز سـاحیلدن
قوش تک قۆنـاراق اوچـورسونوز سـاحیلدن
من ، حئیرت ایچینده‌یم کی ، سیز ، دالغاکیمی
مـجذوب اوْلاراق ، قـاچیرسینیز سـاحیلدن

منسیزله‌میشم

بیر گؤیه‌رچین کیمی دنسیزله‌میشم
بـوْلبولم ، یـازدا چـمنسیزله‌میشم

اسکی‌دن شانلی ـ شرفلی ائل ایدیم
ظالیمه قارشی امانسیز سئل ایدیم
زیروه‌سی چنلی ـ دومانلی بئل ایدیم
ایندی مدّتدی‌کی ، چنسیزله‌میشم

منده اردملی ارن‌لر یاشامیش
« ستّارا » ، « بابکه » تنلر یاشامیش
اوْ قدر ائلجه‌بیلن‌لر یاشامیش
ایندی ، من ارسیز ، ارنسیزله‌میشم

دردیمین یوْخ آدی ، عنوانی دئسم
حیرته دالدیرار انسانی ، دئسم
باشقا بیر سؤزله بو معنانی دئسم
اؤز دیاریمدا وطنسیزله‌میشم

درد منی یاندیریر ، آمما اوْدی یوْخ
اوْدور ، آغزیمدا حیاتین دادی یوْخ
دئمیرم دردلر ایچینده آدی یوْخ
دئییرم : من ، بئله ، منسیزله‌میشم

ای منیم منلیگیم ، امدادیما یئت !
بیرجه گل ، منله قوْووُش ، دادیما یئت !
منی باس باغرینا ، فریادیما یئت !
بیلمیسن‌کی ، نئجه سنسیزله‌میشم

گۆلوشدو، گئتدی

دایاندی قارشیمدا بیر چنار کیمی
قیمیشدی ـ اۆره‌کده سئوزو وار کیمی
ساحلدن قاچیشان دالغالار کیمی
بیرجه آن اۆزومه گۆلوشدو، گئتدی

اوْ، منده بوْی آتدی، اؤیوندو منله
داغ تک اۆره‌ک اوْلدو، دؤیوندو منله
ساندی کی، دنیزم، یویوندو منله
عطرینی منیمله بؤلوشدو، گئتدی

یالواردیم دانیشسین، من قولاق آسیم
غملریم داغیلسین، طوْی اوْلسون یاسیم
دینمه‌دی، ایسته‌دیم باغریما باسیم
الیم کؤلگه‌سینه ایلیشدی، گئتدی

ایســـته‌دی دردیـــنه آغلایـــام اؤزوم
قــلبی‌نین یــاراســین باغلایام اؤزوم
گؤردو داغ اوْلسام دا ، داغلی‌یام اؤزوم
بـو سـؤنمز اوْدوما آلیشـدی ، گـئتدی

ریاضی گؤزویله

دئییرم : ایندی کی ، بۆتون دۆنیادا
ریاضی علم‌لر حاکیم‌دیر بیزه ،
گلین جبره قارشی ، جبرین گۆجویله
گئجه‌دن بیر قاپی آچاق گۆندوزه !

ایله‌یک گۆل کیمی هر بیر رقمی
صینایاق اوْنلارین اؤز جؤوهرینی .
گؤرسک بیر رقمین یوْخ دادی ، دوزو
اوْنا چاشنی ووُراق سؤز جؤوهرینی .

هر رقم اوْلورسا سئوینجله دوْلو
ووُراق اوْ رقمی گؤزه‌للیک‌لره .
سیلینسین اۆره‌کلر کین ـ کدورتدن
آرزیلار ، گۆنش تک ، بوْیانسین زره .

یاخشی‌لیق هر نـه وار ، توْپلایـاق تمـام
پیسلیگه راست گلسک ،چیخاق اوْنلاری .
دردلری بــؤلوشک اؤز آرامـــیزدا
بـلکه سـئویندیرک بـاغری قـانلاری .

نـــفرتی رادیکـــال آلتینـــا چکک
قـــوّه‌یه یـــئتیرک عشـــقی ، الهـــامی .
حیـــاتا بـــیر تـــزه بـــاهار گـــتیرک
ان گـؤزل آنـلاری یـاشاسین هـامی .

اوتانج

سن نه‌ییم‌سن؟
قارا گؤزوم گیله‌سی!
گؤزون نه‌دیر؟
شانی اۆزوم گیله‌سی!
سؤز وئردیگین یاز گلدی ده،گئتدی ده
گؤروش اۆچون منیم اۆزوم گـله‌سی.

گؤره‌سن ...

ووُرولمــــوش دریـــانین انگــین‌لیگینه
باخیشی درینسه ، اۆفـوقلر سـۆنسوز.
گــؤره‌سن حیـــاتیــن گــرگین‌لیـگینه
اوْ ، منسیز دۆشونور ، یا من‌می اوْنسوز؟

سؤز دئدیگین ...

گـؤیه‌رچـینه . دئـییردین دن سـه‌پـرلـر
دوْغرو دئـدین ، دنـی بـیردن سـه‌پرلر
سؤز دئدیگین ، دوْستوم ، دنه بـنزه‌مز
اوْنـا گـؤره سـؤزو هـردن سـه‌پـرلـر .